

A HITELESSÉG ELVESZTÉSE ÉS
VISSZASZERZÉSÉNEK LEHETSÉGES ÚTJAI

A SZOCIALISTA PLATFORM ELEMZÉSE

2010. JÚNIUS

A HITELESSÉG ELVESZTÉSE

1. **Az MSZP 2010-es bukását – a konkrét okokat tekintve – nem 8, hanem mindenekelőtt az utolsó 4 év politikája okozta. 2006 előtt az MSZP politikai értelemben sikeres volt, hiszen választást nyertünk.**

Bár a 2010-ben megalakult új kormánytöbbség rendre „8 évről” beszél, és mi is hajlamosak vagyunk nyolc év hibáit emlegetni, a 2010-es vereségnek valójában semmi köze nincs a 2002-2006-os ciklushoz. **2002 és 2006 között az MSZP a kormánypártok „normális” görbáját járta be:** 2004 nyarán némileg népszerűtlenebb volt, mint 2000 nyarán volt az akkor kormányzó Fidesz, ám a különbség korántsem volt drámai, 2006 elejére pedig szinte minden szempontból versenyképessé vált.

A konvergencia program és a 2006-os népszerűségvesztés szakmai eredete természetesen összefügg a 2002 és 2006 közötti politikával – ám nem egyenes eredménye annak. A konvergencia program nem önmagában okozta traumánkat 2006 után, mint arról az alábbiakban szó lesz.

Valójában **politikai értelemben a kormányzás 2006-ig tartó időszaka egyáltalán nem nevezhető kudarcnak.** Mint az alábbi, I. táblából látható, **pártunk a 2004 közepi versenyhátrányait szinte mind behozta 2006-ra.** 2006-ban így eséllyel indultunk neki a választásoknak.

I. táblázat: Az MSZP helyzetének javulása 2004 és 2006 között

	2004-es EP-választás után (2004. augusztus)	2006-os kampány előtt (2005. december)
MSZP támogatottság: teljes népesség (%)	23	29
MSZP támogatottság: biztos szavazó pártválasztók (%)	35	45
MSZP-Fidesz különbség: teljes népesség (%)	11	+ 1
MSZP-Fidesz különbség: biztos szavazó pártválasztók (%)	17	0
MSZP győzelmet várók aránya: teljes népesség	14	31
MSZP győzelmét várók aránya: MSZP szavazók	42	68

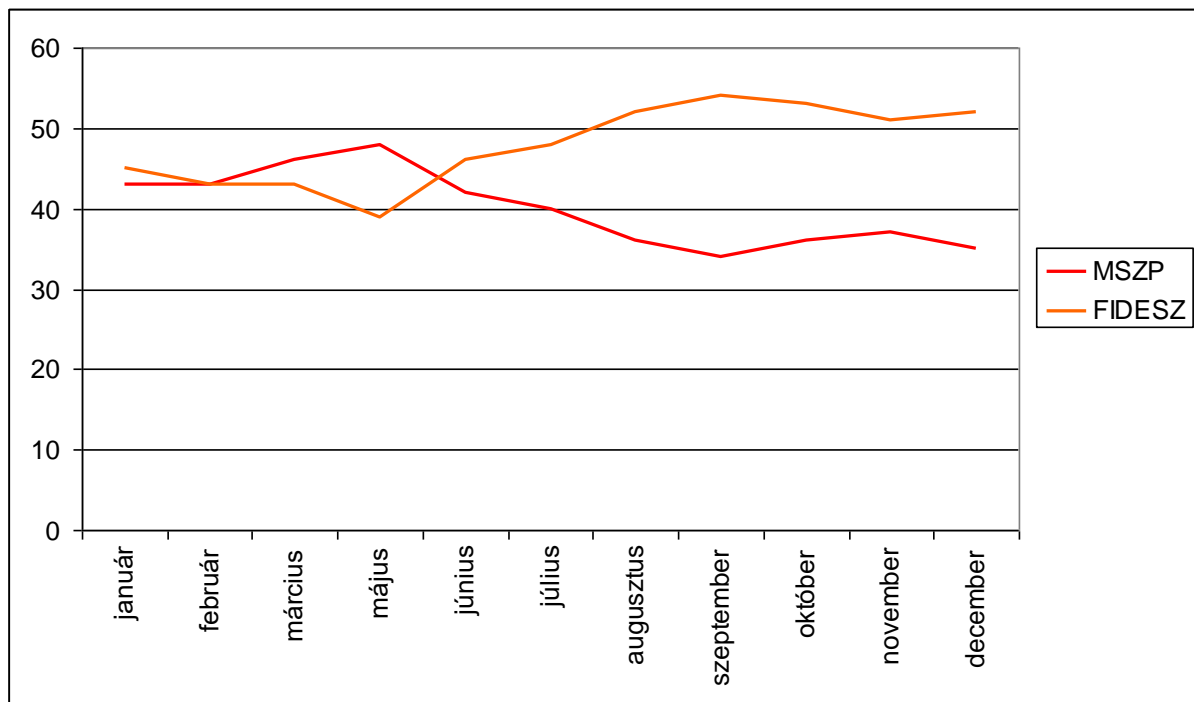
Forrás: Szonda Ipsos adatok

Mindez összefoglalva azt jelenti, hogy ha az MSZP kudarcának okait kutatjuk, nem az elmúlt nyolc vagy hat évet, hanem a 2006 utáni időszakot érdemes csupán vizsgálni.

2. Az MSZP kevéssel a 2006-os választási győzelme után súlyos hitelességi válságba került. A szocialista párt népszerűségvesztése már az őszi beszéd nyilvánosságra jutása előtt bekövetkezett.

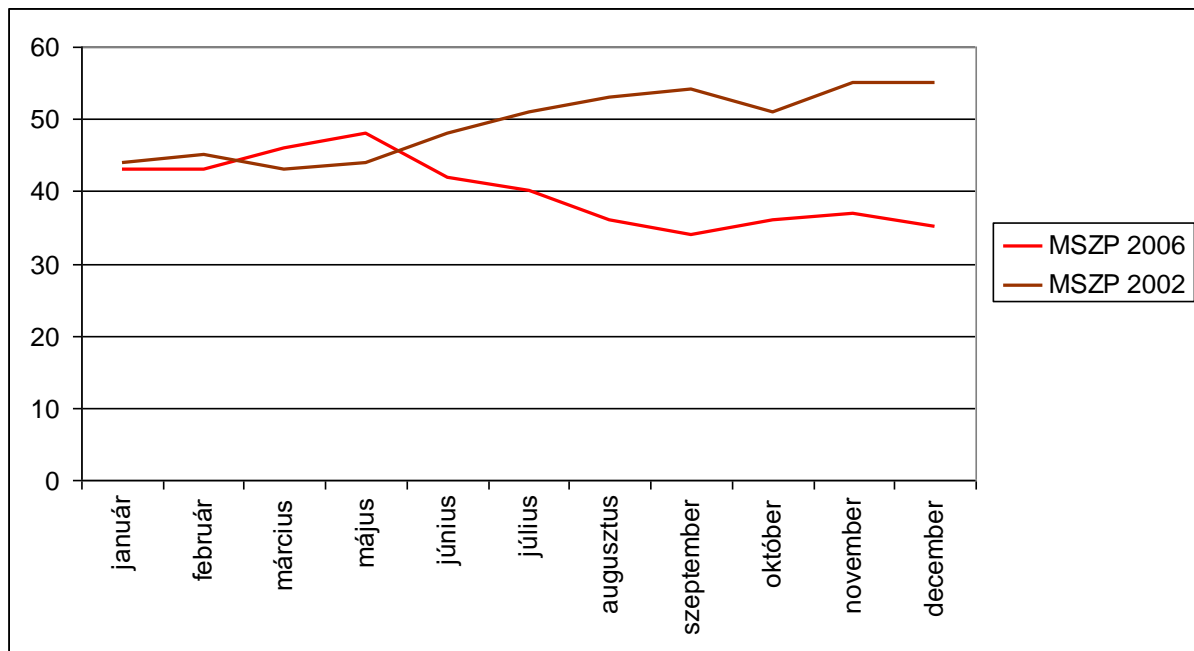
Hivatalba lépése után a második Gyurcsány-kormány és vele az MSZP néhány hét alatt súlyos népszerűségvesztést szenvedett el. Az alábbi ábra a szocialista párt – biztos szavazó pártválasztók körében mért – támogatottságának alakulását mutatja.

II. ábra: az MSZP és a Fidesz támogatottsága 2006-ban a biztos pártválasztók körében a Szonda Ipsos adatai alapján (százalék)

Látható, hogy az MSZP támogatottsága a májusi 48-ról szeptemberre 34 százalékra esett, majd (a következő év tavaszáig) ezen a szinten stabilizálódott. Azaz a választások után **nem volt tapasztalható a győztes húzás jelensége**, noha a nyertes párt népszerűsége a kormányzás első időszakában hagyományosan emelkedni szokott. Ennek érzékeltetésére az alábbi ábra az MSZP 2002-es és 2006-os támogatottsági adatait veti össze.

III. ábra: az MSZP támogatottsága 2002-ben és 2006-ban a biztos pártválasztók körében a Szonda Ipsos adatai alapján (százalék)

Árulkodó, hogy **miközben a szocialista párt mindkét év áprilisában hasonló (42-43 százalékos) eredményt ért el a választáson, 2002 végén az MSZP támogatottsága húsz ponttal magasabb volt a négy esztendővel később mértnél (55 illetve 35 százalék).**

Ez annak ellenére alakult így, hogy a két időszak közötti párhuzam kínálja magát: kevéssel a voksolás után mindkét győztes kormányfő botrányba keveredett: Medgyessy Péter szigorúan titkos tiszti múltját hallgatta el, Gyurcsány Ferenc pedig a megszorítások részleteinek kibontásával maradt adós. De **amíg Medgyessynek** – feltehetően a „szociális rendszerváltás” ígéreteinek betartása miatt – **megbocsátottak a választók, a Gyurcsány-kormány elveszítette a bizalmat.**

Ennek elsődleges oka álláspontunk szerint, hogy **a kabinet a rekordnagyságúnak ígérkező költségvetési hiány megfékezése érdekében megszorító intézkedésekre kényszerült – noha a kampányban nem egyszerűen hallgattunk ezekről, hanem esetenként tagadtuk szükségességüket, sőt, egyes, később valóra vált intézkedéseket alaptalan ríogatásnak minősítettünk.**

Emlékeztetőül: a kormány 2006. június 9-én alakult meg, és másnap a miniszterelnök az Országos Érdekegyeztető Tanács ülésén ismertette az Új Egyensúly elnevezésű program egyes elemeit, hozzátéve, hogy „*Nem kell félni, nem fog fájni*”.

Megállapítása sokak mindennapi tapasztalataival ellenkezett. Augusztustól 30 százalékkal emelkedett a gáz, 10-14 százalékkal a villany ára, 2 százalékkal nőtt az egészségügyi hozzájárulás. Bár **az adócsökkentés ígéretével kampányoltunk, az új kormány 4 százalékkal növelte a személyi jövedelemadó felső kulcsát, a középső áfa-kulcs pedig 15-**

ról 20 százalékra emelkedett (azaz tulajdonképpen megszűnt) kevéssel az után, hogy januárban a forgalmi adó felső kulcsa 25-ről 20 százalékra módosult. Növekedett az eva és a jövedéki adó mértéke, bevezették a kamatadót, a korábbi ígérettel ellentétben nem szűnt meg a tételes egészségügyi hozzájárulás, és elhalasztották a társadalombiztosítási járulék csökkentését. A folyamat tetőzéseként szeptember elsején **a kormány a vizitdíj és a kórházi napidíj** következő évi bevezetéséről döntött, noha **a kampányban folyamatosan azt hangoztattuk: nem lesz vizitdíj.**

A népszerűségvesztésre azelőtt került sor, hogy a megszorító intézkedések többségének hatása konkrétan elérte volna a polgárokat. **A júniusi bejelentéseket követően a választók gazdasági kilátásai két hónap alatt történelmi mélypontot értek el.**

A megszorítások bejelentését semmilyen kampány nem előzte meg; a kormány semmilyen módon nem készítette elő azokat. A megszorítások tehát nem pusztán bejelentésük, hanem a tálalási mód, és sokkszerűségük miatt okoztak népszerűségvesztést, és drámai támogatottság-csökkenést számunkra.

Mindez azt jelenti, hogy már a ciklus elején elkövettük a később többször is megismételt legnagyobb hibánkat: nem időben néztünk szembe az előttünk álló rendkívüli kihívásokkal és mindezekről nem beszéltünk őszintén a párt és a társadalom teljes nyilvánossága előtt.

Politikailag ráadásul elhibázott volt az az álláspont, miszerint nem baj, ha az önkormányzati választásokon kevesebb polgármestere lesz a pártnak, legfeljebb kisebb gondot okoznak a parlamentben a kormánynak. Ezért már október előtt meghirdette a kormány azokat a népszerűtlen reformintézkedéseket, melyek egyet jelentettek az önkormányzati választások feláldozásával.

3. **Az őszi beszéd megismerése ráerősített arra az egyébként is széles körű vélekedésre, hogy az MSZP a szavazók szándékos félrevezetésével győzött a választáson. A szónoklat szállóigévé váló részletei végképp a fejekbe idézték azt, hogy a szocialista párt eltervezett hazugsággal került hatalomra. Az, hogy a beszédnek és nyilvánosságra kerülésének semmilyen következménye nem volt, olyan erkölcsi kordont állított a párt köré, mely lehetetlenné tette, hogy a megszorítások miatt elpártolt szavazók visszatérhessenek.**

Ahogy jeleztük – és az I. ábra is mutatja –: **az MSZP népszerűségvesztését nem az őszi beszéd okozta. A szocialista párt már a nyár elején elveszítette a Fidesszel szembeni előnyét, az őszi elejére pedig világossá vált, hogy súlyos vereség vár rá az önkormányzati választáson.** Az MSZP támogatottsága azonban szeptember 17-e után nem esett vissza, és 2007 tavaszáig nem süllyedt 30 százalék alá. Ez azt támasztja alá, hogy **nem önmagában az őszi beszéd, hanem inkább annak valóságtartalma okozta a szocialista párt veszét. Nem a hazugság bevallása volt a bukást kiváltó ok, hanem a hazugság maga.** Ezért érezték úgy a választók, hogy a kormányfő által elmondottak egybevágóak saját tapasztalataikkal.

Hangsúlyozzuk azonban, hogy noha a zárt körben elmondott beismerés napvilágra jutása nem rontott tovább érezhető mértékben az MSZP támogattságán, feltehetően **hosszú időre ellehetetlenítette, hogy a megszorító intézkedések miatt elpártolt szimpatizánsok újra felsorakozzanak a Szocialista Párt mögé, azaz hogy az MSZP visszaesése csupán átmeneti legyen.** Más megfogalmazásban: az őszi beszéd bebetonozta a Fidesz előnyét, fegyvertelenné és a külvilág felé sokak számára vállalhatatlanná tette az MSZP-t. A hitelességünk elvesztéséhez közben az is hozzájárult, hogy **a mai napig nem tudjuk ki és milyen politikai megfontolásból hozta nyilvánosságra az őszi beszédet. A Szocialista Platform ezért kívánatosnak tartaná az őszi beszéd kiszivárgásáról készült titkosszolgálati jelentés nyilvánosságra hozatalát.**

Nem szabad elfelejteni azt sem, hogy **végso soron az őszi beszéd vezetett a szélsőjobboldal hazai áttöréséhez. A Jobbik nem kis részben az utcai zavargásokat és azok esetenként jogszerűtlen rendőrségi kezelését meglovagolva növelte ismertségét.** Persze azt, hogy a radikális párt három év elteltével az európai parlamenti, majd a következő évben az országgyűlési választáson is az MSZP-vel verseng a második helyért, nem lehet ennek számlájára írni, s ezt senki sem láthatta előre. Miként azt sem, hogy létezhetnek olyan, korábbi szocialista szavazók, akik a kormányzati ciklus végére a szélsőjobboldalon találnak politikai otthonra. Pedig így történt – ahogyan arra a későbbiekben még kitérünk.

Összefoglalva: a **Szocialista Platform szerint nem lehetséges az MSZP bukását kizárólag az őszi beszédből eredeztetni.** Úgy tartjuk, hogy a szónoklat inkább a szocialista pártból való választói kiábrándultság stabilizálódásában játszott meghatározó szerepet. Járulékos következményei – a szélsőjobboldal megerősödése, az állandósuló utcai összecsapások, a miniszterelnök nyilvános szerepléseinek sorozatos botrányba fulladása, a Fidesz és az MSZP

közötti viszony végső elmérgesedése – azonban túlmutatnak ezen, és azt jelzik: **a beszéd hatása sok tekintetben jóvátehetetlennek bizonyult.**

Ráadásul az **MSZP nem mérte fel az októberi események hatásait a társadalomra.** A „rendőrterror” ugyan nem volt több ellenzéki toposznál, ám a híradók napi zavargásokat mutató felvételei fölzaklatták a hazai és a nemzetközi közvéleményt, és fölülírták az MSZP nyugalmat és biztonságot ígérő kormányzási képét.

4. **Noha a ciklusból 2006 őszén még több mint három és fél év hátra volt, a pártnak nem volt megfelelő válasza arra, hogyan szerezhetnénk vissza elpártolt támogatóinkat, a kormányzás és a baloldal hitelességét.**

A kormányfő tekintélyét és a pártvezetés gyengeségét mutatja, hogy az őszi beszéd megismerése után az Elnökség, a Választmány és a Frakció nem szorgalmazta a miniszterelnök menesztését. A miniszterelnökkel együtt alighanem mind abban bízunk, hogy miként a kormányellenes tüntetők megújítják tevékenységüket és „hazamennek”, úgy a választók is megbocsátják vagy elfelejtik az őszi beszédet.

Az MSZP a ciklus hátralévő részében végig cipelte a „bűnösnek tekintett választási győzelem” terhét – anélkül, hogy a párton belül a hitelesség legalább részbeni visszaszerzésére irányuló épkezláb törekvések születtek volna. **A pártvezetés máig sem találta meg azokat az ügyeket, amelyekben az MSZP hitelesen szólalhatna meg.**

Az a koncepció, hogy a **konvergencia program nyomán helyreálló gazdaság és a bevezetett reformok automatikusan meghozzák az MSZP támogatottságának növekedését**, két okból is **elhibázott** volt. Egyrészt, efféle automatizmusra az MSZP aligha számíthatott. Másrészt, folyamatosan vettünk vissza azokból az elemekből – elsősorban a nagy rendszerátalakításokból – amelyeknek e népszerűség-növekedést végső soron garantálniuk kellett volna. **2008-ra a pártnak kevés elképzelése maradt arról, hogyan lehetne felvenni a versenyt a Fidesszel.**

5. **Noha Gyurcsány Ferencet széles körű vélekedés szerint az különbözteti meg az MSZP hagyományosan pragmatikus vezetőitől, hogy átfogó vízióval rendelkezik az ország fejlődésének kívánatos irányairól, Magyarország jövőjéről, kormányzásának nem sikerült irányt szabnia.**

Gyurcsány Ferencre színrelépése óta ideológusként tekintettünk, cikkei, tanulmányai, beszédei is ezt a képet erősítették. **Egy csapásra ő lett „a magyar Blair”,** sőt, „a magyar Giddens”, az ideológus, aki politikai hatalomhoz jutva megvalósítja nagyszabású elképzeléseit.

A 2006-os választás kampány kétségkívül ilyen vezetőként láttatta a miniszterelnököt, aki vitairatában joggal írja: *„dacára annak, hogy a Fidesz járuléksökkentést és 14. havi nyugdíjat, meg ingyenes autópálya matricát ígért, mi egyetlen érdemi szociális ígérettel sem kampányoltuk. (...) Kampányunkat szociális ígéretek helyett az uniós pénzekből tervezett beruházások teremtette fejlődésre, és egy igazságosabb Magyarország víziójára építve vezettük és végül nyertünk.”*

Csakhogy, noha a kampányban egy „új Magyarország” felépítését hirdette meg, a **kormányzás inkább az ad hoc megszülető, majd elvetett reformötletek, a sodródás, az összevisszaság, és nem a hosszú távú, előrelátó építkezés időszakaként maradt emlékezetes.**

Meggyőződésünk, hogy az írásaiban és beszédeiben mindig is **vizionáriusnak mutatkozó miniszterelnök a szimbolikus politika és a konkrét kormányzati tevékenység összehangolásában nem volt sikeres.** Egyfelől hiányzott kormányzásának elméleti kerete – az értelmezés, amely eligazíthatta volna a választókat, hogy a kormány mit és miért tesz. Másfelől hiányzott a kormányzati cselekvés következetes végig vitelének képessége.

Ellenpéldaként érdemes a kormányalakításra készülő Fideszre fókuszálnunk. A párt – valóban szokatlanul nagyarányú, de semmiképpen sem „forradalmi” – győzelmét követően egy új rendszer megalapításáról kezdett beszélni. Hogy a „Nemzeti Együttműködés Rendszerének” pátoszos jelszavát sikerül-e tartalommal megtölteni, ma még kérdéses. Az azonban tény, hogy **a Fidesz még az új kormány beiktatása előtt egy sor olyan, a kampányban ismertté vált törvényjavaslatot nyújtott be, amelyek az ő értelmezésükben egy új korszak kezdetét jelzik** – legyen szó akár a büntető törvénykönyv szigorításáról, a minisztériumok, valamint a parlamenti és önkormányzati képviselők számának csökkentéséről, a határon túli magyarok könnyített honosításáról, vagy a 2006 őszi rendőri fellépés áldozatainak kártalanításáról.

Ezzel szemben **négy éve úgy tűnhetett, hogy a baloldalt meglepte a választási győzelem.** Az elhúzódó koalíciós egyeztetés után a kormányzás – ahogyan már utaltunk rá – nem szimbolikus törvényhozással, vagy az egyébként valóban kisszámú választási ígéret betartásával, hanem azok felülírásával kezdődött. **A kormány úgy tett, mintha**

váratlanul érte volna az államháztartás helyzete, ami merőben új politikára készítette. Csakhogy hivatalában maradó miniszterelnökként nem hivatkozhatott elődjének felelőtlenségére, arra, hogy – amint ilyenkor mondani szokás – üres kasszát örökölt. Azt ugyanis ő hagyta hátra.

Ezzel párhuzamosan mintha a választási győzelem másnapján elfelejtettük volna, hogy a kampányban egy „új Magyarországról” beszéltünk. A vonzónak ítélt látomást felülírta a szigorú költségvetési politika. Elmaradt azonban annak tisztázása, hogy az államháztartási egyensúly helyreállításán túl mi a megszorítások célja, illetve hogy azok végeztével mihez kezd majd a kormány. A modern „Európai” Magyarország sok szavazónk által megszeretett vízióját elsodorta a válságkezelés.

Annak ellenére állítjuk ezt, hogy a miniszterelnök továbbra is élen járt az újabb és újabb programok kidolgozásában és meghirdetésében. A néha negyedéves rendszerességgel megjelenő, gyakran egymásnak is ellentmondó, a korábban meghirdetett törekvéseket átszabó alapvetések ugyanis inkább átláthatatlanná, értelmezhetetlenné tették, hogy valójában mi a kormány terve.

Az alábbi táblázat a miniszterelnök 2004 és 2009 között meghirdetett programjainak és az ez idő alatt megszületett fontosabb írásainak céljait ismerteti – nem említve például a szociális törvény Út a munkához program elnevezésű módosítását és a miniszterelnök 2009 februárjában ismertetett válságkezelő tervét, csak azokat, amelyeket írásban, programszerűen kifejtve is közölt.

IV. táblázat: A kormány 2004 és 2009 között meghirdetett programjai, illetve Gyurcsány Ferenc ez idő alatt közölt fontosabb írásai

Program	Időpont	Mottó	Célok, intézkedések, törekvések
Lendületben az ország – kormányprogram	2004. szeptember	Magyarország a lehetőségek országa, amely a stabil, versenyképes és növekvő gazdaságra építve érhet el sikereket	Szigorú költségvetési politikával 2010-re lehetővé válik az euró bevezetése; folytatódó autópálya-építések, járulékkedvezmények a foglalkoztatás bővítése érdekében, a bankadó bevezetése
Száz lépés program	2005. április	Bár a választásokig hátralévő időben átfogó reformokra már nincs lehetőség, számos területen apró változtatásokra nyílik lehetőség	Az áfa és az szja felső kulcsának csökkentése, a tb-járulék 2007-ben történő csökkentése, különadó a nagy értékű ingatlanokra, a társasági adó mérséklése, a családi pótlék megduplázása, a biztosítási elv megerősítése az egészségügyben, a munkaügyi ellenőrzések szigorítása
Új Magyarország – kormányprogram	2006. május	Reformok az állam, valamint az önkormányzatok működésében, a gazdaságban, az egészségügyben és az oktatásban	Az államháztartás egyensúlyának megteremtése, a meghirdetett adócsökkentési program elhalasztása, biztosítási elven működő egészségügy, utólagos képzési hozzájárulás bevezetése az államilag támogatott felsőoktatási tanulmányokra, a parlamenti és az önkormányzati képviselők létszámának

			csökkentése, a mentelmi jog szigorítása, a teljesítményelv érvényesítése a közigazgatásban, régiók létrehozása
Az új egyensúly programja	2006. június	Mivel a tervezett reformok csak hosszú távon eredményeznek megtakarítást, gyors egyensúlyjavító intézkedésekre van szükség	A költségvetési hiány mérséklése érdekében: áfa emelés, az eva mértékének emelése, jövedéki adó emelése, a kamatadó, a tőzsdei nyereségadó és a szolidaritási különadó bevezetése, az adókedvezmények körének szűkítése, a tb-járulék csökkentésének elhalasztása, az egészségbiztosítási járulék növelése, a járulékalap kiszélesítése, a gáz és a villamos energia árának emelése, az eltitkolt jövedelmek kifehéritése, az igazgatási költségek csökkentése
Szembenézés Gyurcsány Ferenc 23 pontban hibákról, tanulságokról, tennivalókról	2007. január	Magyarország veszélyes útra tévedt: a szociális célú túlköltekezés felülírta a modernizációs törekvéseket	Biztosítási elvű egészségügyi rendszer, vizitdíj, felsőoktatási tandíj; pártreform
Kormányzati teendők 2007 – 2008 Gyurcsány Ferenc miniszterelnök 48 pontja	2007. szeptember	Patrióta gazdaságpolitika; az új rend programja	Az egészségbiztosítás átalakítása a magántőke bevonásával, versengő biztosítókkal; az adórendszer egyszerűsítése, kis- és középvállalkozások fejlesztése, új pártfinanszírozási törvény, a képviselői költségtérítés szabályainak szigorítása
Új tulajdonosi program	2008. február	Az egyensúly helyreállításával a kormány teljesítette feladatát, a pluszforrásokat az emberek gyarapodásának, tulajdonossá válásának állami ösztönzésére kell fordítani	Kedvezményes tulajdonrész vásárlásának lehetősége az állam vállalkozói vagyonából
Megegyezés Magyarország megújításának lehetséges irányairól	2008. augusztus	A reformpolitika folytatása szükséges: nem kevesebbet, hanem többet kell tenni, mint eddig, de másként	Megegyezés kell arról, milyen legyen „a magyar modell”, mi az állam szerepe; a segély helyett munkát elv érvényesítése; adócsökkentés csak a feketegazdaság felszámolásával, kifehéritésével lehetséges; a foglalkoztatottság növelése érdekében csökkenteni kell a munkáltatói járulékot, növelni az szja sávhatárát

A fenti összeállítás önmagában is dokumentálja, hogy **nem lehet ennyi, időben is gyakran változó, olykor egymásnak is ellentmondó programot komolyan venni. Legalább ilyen súlyú probléma az is, hogy az MSZP elnöksége és választmánya sem volt képes megállítani ezt a folyamatot.** Ahogy nem hiszünk a „magányos hősök”, „megváltó vezérek” mítoszában, úgy nem hiszünk a „magányos bűnös”, a „rossz vezér”

teóriájában sem. Gyurcsány Ferenc az Elnökség és a Választmány folyamatos közreműködése mellett fejtette ki tevékenységét. Lehet, hogy voltak viták az elnökségben, de ezekről alig lehetett hallani, az viszont tény, hogy az Elnökség és a Választmány egyetlen esetben sem tanúsított látható ellenállást azokban az esetekben, amikor az elvárható lett volna.

A programdömping az egyes kormányzati szakpolitikákra is kiterjedt, követhetlenné téve a tervezett átalakítások irányát. A korábban az ország megújításának ígértét hordozó **reformok mindinkább elkerülhetetlen és fájdalmas intézkedések képét öltötték** – anélkül, hogy érdemi változást hoztak volna. **A miniszterelnök reformpártisága, progresszív elkötelezettsége így inkább csak jelszó maradt. A cikk-cakk politika ráadásul a nemzetközi piacokon is bizalomvesztéshez vezetett, amely rontotta az ország és a kormány külföldi megítélését.**

Bár a kampányban rendre utaltunk arra, hogy a választás után előállunk kész reformjavaslatokkal, **a kormánypártok elképzeléseit például az egészségbiztosítás rendszerének átalakításával kapcsolatban szinte lehetetlen volt összhangba hozni.** Az elhúzódó koalíciós egyeztetések **a döntések halogatáshoz, majd mindkét párt számára csalódást keltő kompromisszumokhoz vezettek.**

Az egészségügyi reform arra is jó példa, hogy az eredetileg **az ellátás színvonalának javítását célzó változtatásokból az emberek** – az ellenzék által sulykoltaknak megfelelően – **csak a „pénzbehajtást” érzékelték.** Nem véletlen, hogy **a reform szimbolikus elemeinek eltörlése érdekében kezdeményezett „szociális népszavazás” a Fidesz példátlan sikerét hozta:** az ellenzéki párt első ízben volt képes a szavazótáboránál nyilvánvalóan szélesebb választói tömeget meggyőzni az igazáról. **Nekünk pedig nem volt szavunk a kialakult helyzetre; a reformot folytatni már nem mertük, bocsánatkérésre pedig nem volt erőnk.**

6. **A kormányzás irányvesztettségének egyik fő oka a koalíciós pártok értékrendbeli és szavazóbázisbeli különbségére is visszavezethető. Két teljesen más értékrenddel és szavazóbázissal rendelkező párt, az MSZP és az SZDSZ próbálta összehangolni kiforratlan elképzeléseit.**

Az előző pontban kiemelt irányvesztettség összefügg azzal, hogy **a szocialista párt és a baloldali közönség sem tudta, hogyan viszonyuljon a reformokhoz**, saját vívmányaként, vagy az SZDSZ által kikényszerített intézkedéseként tekintsen-e rájuk.

2006 nyaratól kezdődően azonban a kormány a megszorítások révén elveszítette baloldali karakterét, és a koalíciós partnerrel kötött egyezség alapján piacosító reformokat hirdetett meg – annak ellenére, hogy **a társadalom és a baloldali szavazók nagy része mindig is idegenkedve szemlélte a neoliberális gazdaságpolitikai törekvéseket**, esetenként követendőnek, máskor a kormány társadalompolitikai céljaival ellentétesnek, a rászorulókkal szemben érzéketlennek tartva azokat. Így nem csoda, hogy a **párt belső meggyőződés híján képtelen volt felsorakozni az intézkedések mögé. Különösen gondot okozott ez azért, mert a közvélemény paradox módon a kormány politikáját jobbra ezekkel, illetve a belőlük következő intézkedésekkel azonosította.**

A dilemmákat jól mutatja, hogy az **SZDSZ** jól szituált, budapesti értelmiségi **szavazói** számára a **reformok** túlságosan **visszafogottak, lassúak és előkészítetlenek** voltak, míg az **MSZP** törzsszavazói és a **frissen megnyert középosztálybeli** szavazók értetlenül álltak azzal szemben, hogy az átalakításoknak látszólag miért pont ők a **legnagyobb vesztesei**.

Mindezek eredménye **politikai értelemben** az lett, hogy a **baloldaliak** számára vállalhatatlanul **neoliberális**, a **balliberálisok** számára pedig vállalhatatlanul **inkompetens** képet mutatott a párt. **Szakpolitikai értelemben** pedig olyan „**öszvérmegoldásokat**” eredményezett a koalíció, melyek **aláásták az MSZP kormányzókéességébe vetett hitet.**

7. Gyurcsány színre lépése válságot okozott az MSZP-SZDSZ együttműködésben: retorikailag liberális irányba vitte az MSZP-t, így elidegenítette pártja antiliberális szavazóit, ám ellenérzést válthatott ki az SZDSZ-ben is.

Az MSZP és az SZDSZ akkor érték el legkomolyabb közös sikereiket, amikor a választók jól megkülönböztethető politikai erőként tekintettek rájuk. A 2006-os választások során ez volt a helyzet, ahogyan – más körülmények között – 1994-ben is. A két pártnak természetesen volt egy komoly közös, „koalíciós” szavazóbázisa, főként a nagyvárosiak, értelmiségiek és idősebbek között.

A mi szavazótáborunk azonban soha nem volt liberális: együtt éltek benne a budapesti „koalíciós” szavazók és a borsodi klasszikus szocialisták. Korábbi vezetőink ennek megfelelően jól egyensúlyoztak a két tábor között: az MSZP számára ugyanis a „munkás” – ma nem feltétlenül tényleges foglalkozása, hanem szocializációja okán ide sorolt – szavazók rendkívül fontosak voltak.

Gyurcsány őket veszítette el, amikor liberálisabb akart lenni a liberálisoknál, reformpártibb a reformpártiaknál. Gyurcsány nyelvezete, stílusa eleve idegenebbül csengett e szavazóknak, ám a párt „brand-ereje” elegendő volt támogatottságuk biztosításához. **Ahogy azonban Gyurcsány egyre jobban sodródott retorikailag a liberális térbe, úgy veszítette el e szavazókat.** Mint később látható lesz, ebben az időszakban az MSZP pontosan ezt az alacsonyabb iskolázottságú és jövedelmű, vidéki bázisát veszítette el. Még Budapesten belül is kimutatható a törés: az MSZP támogatottsága a polgáribb, „értelmiségibb” XIII. kerületben sokkal kevésbé csökkent, mint a peremkerületekben.

Az MSZP tábora szó szerint kettészakadt, s e kettészakadást a párt liberális retorikája eredményezte. Az MSZP és az SZDSZ által követett **liberalizmus-felfogás** egy idő után ráadásul **már a balliberális szavazók jelentős része számára sem volt sem hiteles, sem korszerű.** Ezt mutatja az SZDSZ és az MDF-SZDSZ megroggyanása, valamint a „másképpen liberális” LMP sikere.

8. **A párt tehetetlen volt a Fidesz cinikus, populista és agresszív kommunikációs hadjáratával szemben, így még a kormányzati eredményeket sem volt képes kommunikálni. A szélsőjobboldali incidensek és a gyűlöletkeltő retorika elterjedése pedig azt mutatta, hogy a kormány nem képes rendet tenni az országban.**

A kormányzást a hitelességi deficit terhe mellett nagyban nehezítette az ellenzék destruktív magatartása is. A Fidesz végletekig demagóg és cinikus módon minden létező kormányzati tevékenységet aláaknázott: az egyre erősödő médiabirodalmának és a népszavazás intézményének populista kihasználása révén az amúgy kétségbevonhatatlannak tűnő kormányzati eredményeink is negatívumként vésődtek a polgárok fejébe.

Ehhez az attitűdhöz ráadásul egy kifejezetten durva, ellenséges hangnem is társult, amely keménységével megteremtette a pozitív, befogadó környezetet egy még radikálisabb politikai erő – a Jobbik – megerősödéséhez. Ennek eredményeképpen már a szélsőjobboldal által rendezett rendbontások is „bűnös rendőrök és ártatlan tüntetők” harcaként élnek a köztudatban.

A Jobbik és általában a szélsőséges hangnem megerősödése és társadalomba való beágyazódása azt a képet mutatta, hogy nem vagyunk képesek rendet tenni az országban, sőt az értelmiség körében egyre elterjedtebb lett az a nézet, hogy pont az az MSZP az oka a szélsőséges nézetek elterjedésének, mely pártnak leginkább harcolnia kellene a fasiszta ideológiák ellen.

9. **Miután Gyurcsány Ferenc párton belüli hatalma szinte megkérdőjelezhetetlenné vált, nemcsak riválisa nem akadt, hanem komolyan vehető utódjelöltje sem. Ezt jelzi, hogy távozásakor a feladatot csak átmeneti időre, „csődgondnokként” vállaló Lendvai Ildikó került a pártelnöki székbe, és egyedüli jelöltként Mesterházy Attila lett a kormányfőjelölt.**

Meggyőződésünk, hogy – egyrészt az őszi beszéd és az annak nyomán a személyét érő sorozatos támadások, másrészt a rá jellemző szerepléskényszer, illetve meghirdetett programjainak szerteágazósága miatt – **a miniszterelnök-pártelnököt szokatlanul hamar „elhasználta” a politika.** Értelmezésünkben ez azt jelenti, hogy a miniszterelnök 2006 őszére **elveszítette** azt a korábban Orbán Viktorral és az MSZP legtöbb vezetőjével szemben is meglévő **előnyét, hogy a másfél évtizede országgyűlési képviselőként, pártvezetőként dolgozó frontpolitikusokkal ellentétben szinte újoncnak számított.** Más megfogalmazásban: Gyurcsány alig két év alatt legalább annyit „öregedett” politikai értelemben, mint a Fidesz elnöke két évtized alatt. Ennek eredményeképp Gyurcsány a továbbiakban már nem volt képes magával húzni, növelni az MSZP támogatottságát.

V. táblázat: Szocialista politikusok népszerűségének változása

	2006. január	2006. március	2006. október	2007. február	2008. április	2009. április	<i>Változás: 2006. január – október</i>	<i>Változás: 2006. október – 2009. április</i>
Gyurcsány	51	53	36	34	25	24	-17	-12
Kiss Péter	46	46	40	42	35	31	-6	-9
Lendvai Ildikó	46	47	37	38	30	27	-9	-10
Szili Katalin	56	57	49	50	45	42	-7	-7

Forrás: Szonda Ipsos

Mindez a szocialista pártot is hátrányosan érintette, miután a miniszterelnök – hatalma stabilizálásának reményében – kevesebb, mint fél évvel az őszi beszéd nyilvánosságra kerülése után az MSZP irányítását is átvette. Ezen felül egyedüli pártelnök-jelöltként ultimátumot adott a kongresszusi küldötteknek, mondván, hogy csak legalább 75 százalékos támogatottság esetén vállalja az elnöki tisztelet és folytatja kormányzást. Ez az Országgyűlésben lezajló bizalmi szavazás kongresszus előtti megismétlésének tűnő **feltétel világossá tette, hogy a kormányfő MSZP-n belüli vezető szerepe sokáig kétségbevonhatatlan marad.**

Egy baloldali pártnál hagyományosan fontos **kollektív vezetés elve sérült** az MSZP-ben, amikor a miniszterelnök nagyobb hatással rendelkezett a főbb politikai folyamatokra, mint amelyet „normális esetben” az Elnökség és a Választmány ellensúlya mellett gyakorolhatott

volna. Az MSZP Elnöksége és Választmánya sajnálatos módon az elmúlt négy évben nem működtette szervezeti kontroll-funkcióját, amiért nagy árat fizetett.

Ráadásul miközben a párt működése korántsem vált olyan centralizálttá, mint a Fideszé, tagadhatatlan, hogy **az MSZP az elmúlt években képtelen volt kinevelni olyan politikust, akiről okkal gondolhatnánk, hogy a baloldal vezetője lesz.** Ha hozzávesszük, hogy a legutóbbi három miniszterelnökünk egyaránt „kívülről” érkezett (és közülük Gyurcsány volt az egyetlen, aki megválasztásakor – frissen beiktatott megyei elnökként – párttiszséggel rendelkezett), ugyancsak elszomorító következtetésekre juthatunk az MSZP jelenlegi személyi állományáról.

A párt szűkebb vezetése lényegében egy évtizede változatlan, s az ambícióhiányt az is mutatja, hogy a miniszterelnök-jelöltségért Mesterházy Attilán kívül nem akadt senki, aki a biztos választási vereség tudatában, de egy új politika ígéretével megmérettette volna magát.

10. A miniszterelnök előkészítetlen távozása a kormány és a párt éléről lehetlenné tette, hogy az MSZP profitáljon az újrakezdésből. Háttérbevonulásának körülményei óhatatlanul azt sugallták, hogy a Gyurcsány-korszak Gyurcsány nélkül folytatódik tovább.

A kormányfő 2009 márciusában bejelentett távozása megítélésünk szerint szükséges, bár megkésett volt, s ha csekély mértékben is, de magában hordozta az újrakezdés lehetőségét. Csakhogy **a párt vezetőit is váratlanul érő, előkészítetlen, minden koreográfiát nélkülöző döntés** következményei ezt a lehetőséget azonnal megsemmisítették. Hasonlóan zajlott ez az eset, mint a kormányzati „rögtönzések”: előkészítetlenül, kapkodva, ami végül a lépés potenciális előnyeit is lerombolta.

Gyurcsány Ferenc bejelentését követően két héten át tartó, bohózatba hajló, másfél tucatnyi jelöltet felvonultató **utódkeresés** kezdődött, amelynek **egyetlen nyilvánvaló üzenete az volt, hogy** hiába nincs olyan jelölt, akinek személyéről a szocialisták és szabad demokraták képesek volnának egyezsége jutni, **a két párt bármit megtesz az előrehozott választások elkerülése érdekében.** A helyzet abszurditását jelzi, hogy a miniszterelnöki pozíció végül a Gyurcsány Ferenc számára legkézenfekvőbb jelölté, Bajnai Gordoné lett.

Ha 2008 őszén, a pénzügyi válság kirobbanásakor, az akkor már napirenden lévő terveknek megfelelően **új** – akár az MSZP támogatását élvező szakértői, akár egy, a Bajnai-kabinethez hasonlóan független szakemberekre és szocialista politikusokra egyaránt építő, de kizárólagos céljának a válságból való kilábalást tekintő – **kormány alakul, a választásokig hátralévő másfél esztendő talán lehetővé tette volna az MSZP kormányzókéességébe vetett hit megerősödését. Az elvesztegetett fél évért azonban súlyos büntetést szabtak ki a választók.**

11. A párt közelgő és megakadályozhatatlannak tűnő választási veresége „egyéni életstratégiák” követésére sarkallta az MSZP több politikusát: amíg egyesek csak háttországuk építésére, néhányan leendő egzisztenciájuk törvénytelen megalapozására használták fel hivatali pozíciójukat.

Nem példátlan, hogy egy elkerülhetetlennek látszó választási vereségre készülő párt politikusai közül számosan feladják a küzdelmet, és kizárólag politikai túlélésükre koncentrálnak – arra, hogy jövőjük biztosítva legyen. Szokatlan azonban, hogy ez a folyamat már évekkal a választás előtt megkezdődjön. Anélkül, hogy bárkit kipellengéreznének, rögzítjük: véleményünk szerint az elmúlt időszakban több szocialista politikus így járt el.

Az viszont – az ártatlanság vélelme mellett – is kétségtelen, hogy **az MSZP egyes politikusai megengedhetetlen módon, hatalmukkal visszaélve, törvénytelen eszközökkel gyarapították vagyonukat.** Anélkül, hogy számukra felmentést keresve vulgáropszichológiai magyarázatokkal szolgálnánk, fontosnak tartjuk hangsúlyozni, hogy **ilyesmi a legritkábban történik nyeresre álló, sikeres pártokban, ám annál gyakrabban olyanokban, amelyek a hatalom elvesztésének küszöbén állva feltehetően hosszú ellenzéki évek elé néznek.**

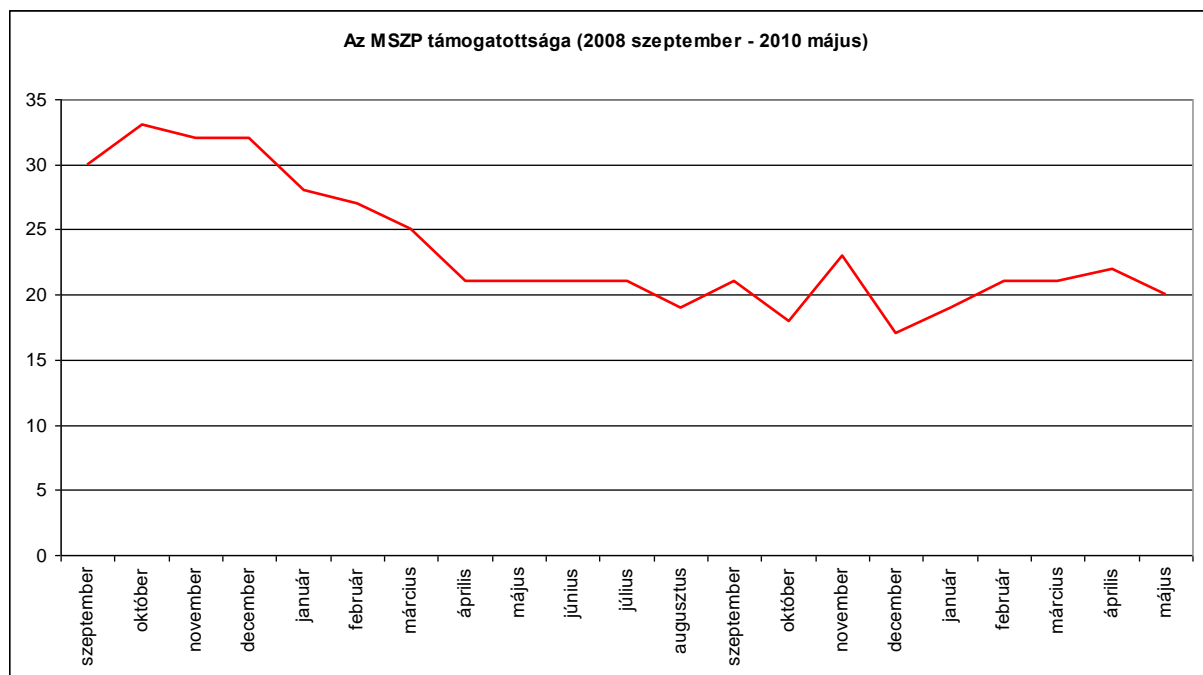
Vannak, akik a hatalmat nem önmagáért vagy az ország sorsáért való aggodásuk miatt szeretik, hanem mert a meggazdagodás, a törvénytelen előnyökhöz jutás esélyét látják benne. **Ha azonban egy politikai erőről az a kép alakul ki, hogy csapatostul ad helyet a csupán egyéni boldogulásukat szem előtt tartó, és ennek érdekében a törvényességet figyelmen kívül hagyó politikusoknak, az helyrehozhatatlan kárt okoz.** Megítélésünk szerint az MSZP 2009 őszére eljutott erre a pontra: elfogyott körülötte a levegő. **Az MSZP korábban 16 évig erős immunrendszere az utóbbi 4 évben már nem működött a belső hatalmi manipulációkkal és a korrupciós ügyekkel kapcsolatban sem.** A helyzetet tovább nehezített a lemondások, visszalépések elhúzódása, az, hogy a gyors cselekvés hiányában egy-egy politikus agóniája akár hónapokra is témát tudott adni a sajtónak.

A vezetés erőtlensége, valamint késői és nem konzekvens reagálása miatt ezen ügyek kapcsán **az MSZP folyamatosan védekezni kényszerült,** azt hangsúlyozva, hogy egyes tagjainak korruptsága nem azonos a szocialista párt bűnösségével. Mindezek miatt még inkább visszatetsző, hogy a budapesti pártvezetés még csak jelét sem mutatja annak, hogy bármilyen következtetés levonására készülne a történetek miatt.

12. Az MSZP szinte példátlan módon kormányzás közben veszítette el a kormányzóképeségébe vetett állampolgári bizalmat, azaz nemcsak elbukott a választáson, hanem megkérdőjeleződött a váltópárti szerepe. Noha az MSZP az „új jelölt – új program” jelszavával vágott neki a választási kampánynak, képtelen volt valóban új és megnyerő célokat megfogalmazni.

Ahogy korábban említettük: véleményünk szerint a párt egészen 2008 ősziig, a pénzügyi válság kezdetéig nem volt kilátástalan helyzetben. Bár gyenge kormányzati teljesítménye okán a 2010-es választási győzelemre nem mutatkozott érdemi esélye, az MSZP váltópárti szerepe nem forgott veszélyben, támogatottsága 30 százalék körüli szinten állandósult. A párt népszerűsége azonban alig fél év alatt további tíz százalékot esett, és amikor Bajnai Gordon bejelentette megszorító intézkedéseit és átvette a kormányzást, már alig haladta meg a 20 százalékot, ahonnan egy év elteltével sem mozdult el. Ezt a folyamatot illusztrálja az alábbi ábra.

VI. ábra: az MSZP támogatottságának alakulása 2008 szeptembere és 2010 májusa között a biztos pártválasztók körében a Szonda Ipsos adatai alapján (százalék)

Értelmezésünkben az MSZP ekkoriban veszítette el a kormányzóképeségébe vetett választói hitet, és ettől fogva nem a választási győzelemért, hanem a második hely megszerzéséért küzdött. Ezt legkésőbb a Jobbik áttörését hozó 2009. júniusi európai parlamenti választás is világossá tette.

Összefoglalva: úgy véljük, hogy az MSZP újbóli, az országgyűlési választás szempontjából immáron végzetes lejtmenetét a pénzügyi válságra adott kormányzati válasz megkérdőjelezte, a kormány 2008 és 2009 fordulóján mutatott, Gyurcsány Ferenc távozásával tetőző tehetetlensége okozta.

13. Az MSZP támogatottsága 2010-ben strukturálisan omlott össze. A választáson csak az idősek, valamint a nagyvárosban élők körében meglévő előnyének köszönhetően végzett a Jobbik előtt, miközben a valaha fellegvárának számító Észak-Magyarországon megalázó vereséget szenvedett.

Az MSZP támogatottsága nem egyszerűen megfeleződött, hanem **strukturálisan összeomlott**. Miközben az idősek és a nagyvárosiak körében tartani tudta magát, bizonyos területeken teljesen lenullázódott.

A **szocialista párt népszerűségvesztése különösen szembetűnő volt a kelet-magyarországi megyékben**. Ahogy az alábbi táblázat is mutatja: Borsodban és Szabolcsban támogatottsága 30 százalékpontnál is többet zuhant, az utóbbi megyében **az MSZP négy évvel ezelőtti szavazóinak több mint kétharmadát elveszítette** 2010 áprilisára. Így a legutóbbi választás alkalmával – olykor már az első fordulóban – mandátumot szerző politikusai szinte kivétel nélkül a Jobbik jelöltjei mögött végeztek egyéni választókerületükben.

VII. táblázat: Az MSZP 2006-os és 2010-es listás választási eredményeinek összevetése országosan és öt kelet-magyarországi megyében

	2006	2010	Változás
Borsod-Abaúj-Zemplén	50,94% (184 166)	18,9% (64 387)	- 32,04%
Heves	49,19% (83 814)	21,02% (34 003)	- 28,17%
Jász-Nagykun-Szolnok	47% (95 042)	17,88% (34 707)	- 29,12%
Nógrád	44,41% (50 732)	20,39% (21 411)	- 24,02%
Szabolcs-Szatmár-Bereg	45,47% (130 555)	14,84% (41 062)	- 30,63%
Országosan	43,21% (2 336 075)	19,3% (990 428)	- 23, 91%

Világos, hogy a **szocialista párt visszaszorulása azokban**, a valaha az MSZP fellegvárának számító északkelet-magyarországi **megyékben volt a legjelentősebb, ahol a Jobbik kiemelkedően jól szerepelt**. Mindez nem jelenti, hogy a korábbi szocialista szimpatizánsok tömegesen pártoltak volna át a Jobbikhoz, az azonban tény, hogy a szélsőjobboldal itt az országosnál lényegesen nagyobb arányban erősödött meg, az MSZP támogatottsága pedig itt csökkent a leginkább.

A Jobbik táborához tartozók politikai múltjáról sajnálatosan keveset tudni. Egy, a szélsőjobboldal megerősödésének lehetséges okait vizsgáló 2009-es kutatás szerint azonban az európai parlamenti választáson a **Jobbikra voksolók kb. fele (48 százaléka) 2006-ban Fidesz-szavazó volt, negyede pedig az MSZP-re voksolt**. Kétséges, hogy a jelenség ezt követően is fennmaradt-e, de ha igen, úgy akár 200 ezer is lehet azoknak a korábbi baloldali szavazóknak a száma, akik négy év elteltével már a szélsőjobboldalt választották.

Ráadásul – ismét hangsúlyozva, hogy az időközben a pártot elhagyó korábbi MSZP-szimpatizánsok nagyobbik része alighanem a Fideszre szavazott vagy otthon maradt – **a kelet-magyarországi meggyengülésünk és a Jobbik ottani áttörésének okai véleményünk szerint jobbára megegyeznek.**

Nevezetesen: az országnak ezen a részén a legmagasabb a munkanélküliség és a legalacsonyabb a nettó jövedelem. A részben a gazdasági válság, illetve a miatta szükségessé váló megszorítások okozta **egzisztenciális nehézségek mellett** azonban alighanem az e térségben **elszabaduló etnikai feszültségek, és ezzel együtt az emberek szubjektív biztonságérzetének romlása is ezt a tendenciát erősítette.**

Erre utal, hogy az MSZP Nyugat-Magyarországon, ahol hagyományosan gyengébben szokott szerepelni, és ahol a fent részletezett nehézségekkel nem vagy kevésbé küzdenek, Zala megye kivételével mindenütt a Jobbik előtt végzett. Ugyanez igaz Budapestre és a nagyvárosok többségére – noha nem függetlenül a szavazateloszlás területi sajátosságaitól, hiszen például Miskolcon a két pártot alig néhány ezer voks választotta el.

Az MSZP számára talán a kelet-magyarországi eredményénél is kedvezőtlenebb fejlemény, hogy felmérések azt mutatják: **a fiatal választók körében támogatottsága minimálisra szűkölt.** A Forsense adatai alapján a 18 és 24 év közöttiek körében a Jobbik kétszer akkora választói bázissal rendelkezik, mint az MSZP. A Szonda Ipsos kutatása szerint **a legfiatalabb, 18 és 33 év közötti szavazók táborában a Jobbik kétszer annyi szavazatra számíthat, mint a szocialista párt.** A Medián pedig azt közölte, hogy a 40 év alattiak körében már a Jobbik a második legerősebb párt. A kutatás szerint ugyanakkor a 60 éven felüli népességben a szocialista párt továbbra is 23:4 arányban vezet a Jobbik előtt.

Ha ez a helyzet állandósul, az MSZP váltópárti szerepe végképp veszélybe kerülhet, és a szocialista párt mindinkább egy nyugdíjas érdekvédelmi szervezet képét öltheti.

14. Az MSZP kormányon nemhogy erősíteni tudta volna befolyását, de az elmúlt nyolc évben teret vesztett mind a médiában, mind a gazdasági elittel való kapcsolatában. Fájóan hiányoznak azok a baloldali agytrösztök, háttérintézmények, amelyek intellektuális támogatást adhatnának a szocialista pártnak.

Az MSZP 2002 óta tartó kormányzásának egyik sajátossága, hogy ez idő alatt tovább szűkült, végül pedig **megszűnt a párt médiafölénye. A Fidesz** a hatalmon megkezdett terjeszkedését folytatva – politikusai és közismert támogatói révén – előbb **alternatív nyilvánosságot épített fel** (a Heti Válasz, a 2002-es kormányváltást követően a Hír Tv, utóbb a Lánchíd Rádió és a Helyi Téma lapcsalád, valamint az Echo Tv megalapításával, a Magyar Hírlap megvásárlásával), majd komoly **befolyást szerzett az új országos kereskedelmi rádiók egyikében és a piacvezető televízió csatornánál.** Ezzel szemben mi nem tettünk mást, mint megpróbáltuk megtartani hídfőállásainkat a zuhanó példányszámú Népszabadságban. Kuriózum az is, hogy a ciklus végére a közszolgálati televízió szinte hadat üzent nekünk, és reaktíválta az Orbán-kormány idején vezető pozícióban lévő munkatársait. Mindezt akár a független sajtó iránti elkötelezettség szép példájaként is értékelhetnénk, de valószínűbbnek tűnik, hogy az MSZP nem ismerte fel elvesző „médiatúlsúlyának” jelentőségét.

Ugyancsak a tétlenséget mutatja, hogy a baloldalon nyoma sincs olyan új háttérintézményeknek, amelyek az MSZP-t segíthetnék. **A párt őrzi a Kádár-rendszerből átmentett, illetve a kilencvenes években megszerzett kapcsolatrendszerét, annak bővítéséért azonban semmit sem tett.** Ez a változatlanság pedig nemcsak pozícióvesztést eredményezett, hanem a friss gondolatok baloldalon való megjelenését is lehetetlenné tette.

Hatalmas a kontraszt a Fidesszel, amely ellenzékben is építkezni tudott – míg mi erre teljesen képtelenek voltunk. Mindennek oka ismét a párt belső állapotával függött össze: a „vizionárius” **kormányfő valójában egyáltalán nem foglalkozott az MSZP pozíciójának, netán későbbi ellenzéki szerepének előkészítésével, ugyanakkor párton belüli súlya lehetetlenné tette, hogy mások ezt tőle függetlenül megtegyék.**

Mindehhez járult az MSZP-n belüli rivalizálás is, amikor minden egyes, magát a pártot erősíteni szándékozó kezdeményezés is csak mint egyik, vagy másik érdekcsoport pillanatnyi hatalmi taktikája jelenik meg.

Az MSZP helyzete a médiában és az értelmiség körében mintha előre vetítette volna a párt szavazótáborának alakulását. Miközben relatíve tartani tudta magát a Kádár-rendszerre szocializált közönségben, teljesen kiszorult a blogszférából és általában az internetről. Miközben akadnak még értelmiségi támogatói, a „jövő” értelmisége körében egyre inkább „ciki” lett az MSZP. Vagyis, nem csak hogy nem épített pozíciókat a párt, de létező pozícióinak ereje az idő előre haladtával egyre inkább csökkeni fog.

A HITELESSÉG VISSZASZERZÉSE

A Szocialista Platform azt vallja, hogy a hitelességi probléma nem orvosolható nagy, országos bejelentésekkel, kommunikációs ügyeskedéssel és nagyszabásúnak szánt kezdeményezésekkel. Nem segít azonban az sem, ha az MSZP teljes passzivitásba vonul. **A hitelesség csak folyamatos építkezéssel, következetes stratégiával és néhány, jól kiválasztott és kommunikált konfliktussal teremthető meg ismét.**

Mindez annak tudomásul vételét is igényli, hogy **az elkövetkező rövid időben radikálisan pozitív változásra nem lehet számítani.** Mivel a hitelesség elvesztése után az MSZP következetlenül és kapkodva kezdett újabb és újabb programokba, egy adott stratégia következetes végig vitele segíthet csak a pártnak. A Fidesz „rosszabbul élünk” kampánya 2006-ban az őszi beszédre ért be. Mi most valami hasonlóval nézünk szembe: arra érdemes felkészülni, hogy a párt álláspontja eleinte akár nevetség tárgya is lehet, és csak idővel, sok ismétléssel és következetességgel érhet be. Éppen ezért mindennél fontosabb az irányok tisztázása. Határozott stratégiával és ahhoz való ragaszkodással az MSZP nagyjából egy év alatt már érdemben javíthatja pozíciót, ám sokkal előbb erre nincs esélye. Ha azonban nem vagyunk képesek egy meghatározott irányba, következetesen politizálni legalább ennyi ideig, ezt az esélyt is eljátszhatjuk.

Az MSZP-nek tizenkét éve nem kellett ellenzéki stratégiát alkotnia. A kormányzati stratégiák eredendően mások, mint az ellenzékiek. Kormányon a kormányzati szerep erényei és hibái határoznak meg egy pártot. **Ellenzéki szerep esetén azonban kizárólag a párt kommunikációja, akciói, más pártokhoz való viszonya alakítja a pártról kialakult képet. Vagyis a „látszat” még fontosabbá válik.**

Az ellenzéki stratégia kialakítása tehát sürgős, ugyanakkor bonyolult feladat. Az alábbiak csupán néhány alapvető javaslatot rögzítenek e stratégiához.

1. **Az MSZP-nek a mostani „sértett” önkép helyett egy, a hibákat elismerő, hiteles, ellenzéki, mozgalmi önképre van szüksége. A pártnak el kell hinnie és kommunikálnia is kell, hogy fő célja a megroggyant bizalom helyreállítása; hogy nem a Fidesz-kormány mindenáron való támadására, hanem önmaga megújítására készül.**

Az MSZP láthatóan nem fogadta még el, hogy alaphelyzete nem a „demokráciát védő ellenzéké”, hanem – az Index cseppet sem barátságos, ám a választói vélekedéshez közel álló fogalmazása szerint – egy karanténba zárt, bukott erőé. Éppen ezért **minden ügy, ahol az MSZP személyi kérdésekben vagy pozíciók kapcsán nyilvánul meg, csak árt a pártnak.** A hitelesség a látszat szintjén is kezelendő probléma, amit nem lehet parlamenti bizottsági helyekkel kezelni.

Az MSZP-nek ezt a szerepet ismét **fel kell építenie.** Mindehhez elengedhetetlen a **szerepnység,** a beismerés, az **önkritika** és annak kifelé sugárzása, hogy az MSZP érti a helyzetét. **Stratégiánk alapját a „bizalom visszaszerzése” kell, hogy jelentse.**

Magatartásunk ma két elemből tevődik össze. Az egyik elem a „megbántottság”: a párt nyilatkozataiból esetenként az sugárzik, hogy a párt mintha fel lenne háborodva, amiért a választók „indokolatlanul” megbüntették. Mindez azt sugallja, mintha a párt úgy vélné, neki a nagy pártok között a helye, csak a választók ezt – méltánytalanul – nem vették figyelembe. Mindez nem annyira konkrét állításokban, mint inkább a párt kommunikációjának a stílusában jelenik meg: az MSZP mintha minden megnyilvánulásával ezt sugallná. A másik üzenet a bizonytalanság és zavarodottság.

A fentiek helyett kellene az MSZP-nek önkritikus, de a választói bizalom visszaszerzésére kész politikai pártnak mutatnia magát. Ennek első fele, hogy **metakommunikációból is száműzzük azokat az elemeket, amelyek a sértettségre utalnak, s vállaljuk a felelősséget hibáinkért. A második pedig, hogy minden megszólalásunkkal azt üzenjük, hogy változni akarunk és fogunk.**

Az MSZP nem az által fogja visszaszerezni a bizalmat, ha a parlamentben folyamatosan ellenzi a Fidesz minden javaslatát. Ugyanakkor az sem lehet megoldás, ha a párt folyamatosan igyekszik igazodni a Fidesz által megtestesített „konszenzushoz”. Az MSZP hosszú ideig nem fogja tudni megverni a Fideszt a nagypolitikai színpadon – ezért is kell ezzel máshol próbálkoznia. Parlamenti témaválasztását is ennek felismerése kell hogy meghatározza.

A bizalom visszaszerzése szempontjából megkerülhetetlen probléma, hogy az országgyűlési képviselők között nagy számban olyan személyek találhatók, akik nyilvánvalóan részesei és okozói voltak az MSZP súlyos bizalomvesztésének.

2. **Az MSZP-nek politikai stratégia – és nem tartalmi szempontok – alapján kiválasztott, fókuszált ügyekben kell elleneznie a Fideszt, míg más kérdésekben nem érdemes konfrontálódni. Olyan ügyeket kell választani, ahol az MSZP hitelessége kevésbé omlott össze, ahol a választók többsége az MSZP mellett áll, ahol a konfliktus szakmai alapon fogalmazható meg.**

Az MSZP-nek néhány, gondosan kiválasztott ügyben kell folyamatosan, konstruktívan elleneznie a Fidesz gyakorlatát, a többi vitában pedig kivárnia. Az MSZP akkor tudja újra felépíteni magát, ha vannak fókuszpontjai, szelekciós döntései: vagyis a legtöbb kérdésben kerülni kell a konfrontációt, s a megszólalásokat néhány ügyre érdemes koncentrálni. Ezek az ügyek nem lehetnek olyanok, amelyekben az MSZP kormányzati időszakát a választók többsége kudarcosnak tekinti. Olyan kérdésekre van szükség, ahol az MSZP kevésbé veszítette el hitelességét; ahol a konfliktus szakmailag megfogalmazható, s ahol az MSZP álláspontja a társadalom többsége számára elfogadható lenne. Vagyis: a hitelesség alapvető szintje, a „polgárháborús” konfliktus helyett a szakmai alap, és a széles támogatottság kombinációja az a mérce, amelyek alapján az ügyek kiválaszthatók.

A jól megválasztott konfliktusok nem csak a konkrét ügyek miatt fontosak, hanem azért is, hogy az MSZP egészének image-ét építsék. Az MSZP 1990 és a Fidesz 1998 után hasonló stratégiát folytatott: ügyeken keresztül, de azoktól függetlenül építette technokrata image-ét.

Számos ügy lehet potenciálisan alkalmas a fenti szerepre: **a költségvetési fegyelem őrzése; egyes szociálpolitikai területek – oktatás vagy nyugdíjak helyzete –; nagyvárosi érdekképviselés; józan külpolitika; a szekuláris állam fenntartása, stb.** Egyaránt olyan területek ezek – sok más mellett – ahol az MSZP teljesítménye az átlagnál jobb, s ahol viszont a Fidesz hibákat fog elkövetni. Ezzel szemben például közbiztonsági vagy emberi jogi kérdésekkel nem ez a helyzet. Éppen ezért **hibás az MSZP „demokrácia védő” szerepe: azt elhiszik a polgárok, hogy a szocialisták megvédnék a nyugdíjasokat, de azt nem, hogy ők lennének a demokrácia letéteményesei.**

A nem súlyponti ügyekben pedig nem érdemes élezni a konfliktusokat: a Fidesz kétharmados többségére hivatkozással és a parlamenti tartózkodás eszközével lehet kimaradni a vitákból annak üzenetével, hogy az MSZP elsősorban Magyarország sikerében érdekelt.

- 3. Csak következetes szervezeti építkezéssel teremthető újra az MSZP. Ennek az építkezésnek nem csak központilag, MSZP brand alatt kell megvalósulnia, hanem olyan „koncentrikus körök” rendszerében, ahol az ellenzéki alapattitúd és az ügyekhez kapcsolódó közös álláspont a meghatározó elem.**

A minőségi parlamenti szereplés, az erős politikai kommunikáció szükséges, de önmagában nem elégséges az MSZP újjáépítéséhez. Ennek két másik eleme kell nyugodnia, amely közül az első a szervezeti építkezés. Mint a fentiekben volt szó róla, az MSZP elmulasztotta az építkezést kormányon, ezért most nehezebb körülmények között, ellenzékben kell mindezt végrehajtania. A helyi szervezetépítés azonban nem megkerülhető, sőt, elsőrendű feladat.

Az MSZP ma abban a paradox helyzetben van, hogy a párt által képviselt álláspontok többsége népszerűbb, mint maga a párt. Éppen ezért helyben a párt brand-et háttérbe tolva, ügyek mentén érdemes megszervezni azokat, akik nem támogatják a Fidesz-kormány törekvéseit. A magyar baloldal azonban másképp működik, és másképp reagál a különböző kezdeményezésekre, mint a magyar jobboldal. A jobboldalon lehetséges egy vesztes választás után központi „parancsra” helyi köröket létrehozni – a baloldalon ennek pont az ellenkezőjét lehet és kell megtenni. Egymáshoz lazán kapcsolódó, elsősorban „ellenzéki”, és nem „MSZP-s” szervezeteket kell létrehozni és változatos formában fenntartani, amelyeket csak a választások közeledtével kell intézményesen a párt köré csatlakoztatni. Egy új baloldali irányvonallal egyben nyitni kell a fiatalok felé is.

Hitünk szerint a radikális és hiteles baloldali gondolatok megfelelően modern szervezeti keretben utat találnak a fiatalok felé.

4. A pártnak a jövőben sokkal többet kell beszélnie társadalmi és szociális kérdésekről, hétköznapi, emberi problémákról, és ehhez kötődően a fenntartható gazdaságpolitikáról.

Az elmúlt évek tanulságai egyértelműek: azzal a politikai szemlélettel, amely a gazdasági növekedést végcélnak tekinti és nem eszköznek ahhoz, hogy társadalompolitikai céljait elérje, az MSZP számára nincs visszaút a váltópárti státuszba. **A Szocialista Platform meggyőződése, hogy az MSZP-nek végre szakítania kell a gazdasági fejlődésért, az euró-bevezetésért életszínvonalat, szociális védőhálót feláldozó doktriner neoliberalizmussal.** Ha ez a szemléletváltás elmarad, azt kockáztatjuk, hogy az SZDSZ sorsára jutunk. **Keynes reneszánsza szellemében a „jóléti kapitalizmus” felé törekvő igazi szociáldemokrata politika, gazdaságpolitika kell. Mindennek nemcsak cselekedetekben, de retorikában is erősen kell látszania:** a deficit, a GDP, a konvergencia program helyett ideje többet beszélni a munka becsületéről, a leszakadók problémáiról, a társadalmi igazságtalanságok és egyenlőtlenségek elleni harcról.

Erre a fordulatra azért van szükség, hogy **az MSZP elfogalhassa természetes, ideológiai alapállásából fakadó pozícióját és újra kapcsolatba kerülhessen saját korábbi szavazóival.** A Szocialista Platform javasolja, hogy az ellenzéki stratégia hangsúlyos része legyen a **munkavállalók érdekvédelme, a jóléti szolgáltatások védelme, illetve a jogi segítségnyújtás** azoknak, akiket a Fidesz-kormány intézkedései hátrányosan érintenek (lásd tömeges elbocsátások a közsférában). Ennek ki kell egészülnie továbbá a Fidesz kormányzásának szigorú kritikájával, kiemelten azonban azzal a céllal, hogy bemutassuk, mely kérdésekben hazudott a Fidesz a választóknak, milyen kérdésekben érhető el, hogy a Fidesz hitelességi csapdába kerüljön.

5. Fókuszált önkormányzati kampány segítségével kell elérni néhány kiemelt városi pozíció megtartását. Ezek a polgármesteri posztok szimbolikus jelentőséggel fognak bírni a következő négy évben annak demonstrálására, hogy Magyarországon még mindig az MSZP a második erő.

A szervezeti aprómunka mellett az önkormányzati pozíciók megtartása lehet második terepe az MSZP újjáépítésének. A Fidesz önkormányzati javaslatai kedvezőtlenül érintik az MSZP-t, ám a Jobbikot és az LMP-t még inkább: e két párt a testületek többségéből teljesen kiszorulhat, míg az MSZP, országosan kiegyenlítettebb támogatottsága okán, benn maradhat.

Mindez azonban megnöveli annak a jelentőségét, hogy a párt néhány kiemelt területen nyerjen. Minél erősebb a Jobbik, annál könnyebb ez – minél erősebb az LMP, annál nehezebb. Ha a Fidesz némileg visszaesik az őszre – ami reális lehetőség –, akkor az MSZP néhány nagyvárosban és budapesti kerületben győzhet. Ez azonban **csak akkor lehetséges, ha a párt koncentrálja erőfeszítéseit.**

A Fidesznek az országban mindenütt lesz „tétje” a választásnak – ám az MSZP-nek elég néhány kulcspontra kijelölnie. Már a tavaszi választás második fordulójában bemutatta, hogy az országos segítség és a koncentrált erőforrás segít. Utólag áttekintve, például a szegedi vagy az újbudai körzet is akár nyerhető is lehetett volna. Az önkormányzati választáson a mobilizációnak komoly szerepe lehet: nem csak a támogatottságok eltérése, de a részvételi arányok különbsége is döntő lehet.

Éppen ezért indokolt kiválasztanunk néhány olyan várost, ahol a győzelem reális, és minden erőforrást ide koncentrálni. A kampányban – a pártot természetesen meg nem tagadva – építenünk kell egyéni jelöltjeink hitelességére, amely már az országgyűlési választáson is **100 ezerrel több szavazatot jelentett, mint az MSZP listás támogatottsága.**